

Eiropas
Padomes
Konvencijas
par cīņu
**pret
cilvēku
tirdzniecību**

Cietušo
tiesības

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cilvēku tirdzniecība ir cilvēktiesību pārkāpums un ietekmē neskaitāmu cilvēku dzīvi Eiropā un aiz tās robežām. Aizvien pieaug to sieviešu, vīriešu un bērnu skaits, kuri tiek pārdoti kā preces savā valstī vai aiz tās robežām un kuri tiek ievilināti izmantošanas un vardarbības slazdā.

■ Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku tirdzniecību, kas stājās spēkā 2008. gada 1. februārī, mērķi ir:

- ▶ novērst cilvēku tirdzniecību;
- ▶ aizsargāt cilvēku tirdzniecības upuru tiesības;
- ▶ saukt pie atbildības vainīgos;
- ▶ sekmēt darba koordinēšanu nacionālā līmenī, kā arī starptautisko sadarbību.

■ Šī Konvencija attiecas uz:

- ▶ visiem cilvēku tirdzniecības veidiem - valsts iekšienē veiktiem vai starptautiskiem, ar organizēto noziedzību saistītiem vai nesaistītiem;
- ▶ visiem tirdzniecības upuriem (sievietēm, vīriešiem un bērniem);
- ▶ visiem izmantošanas veidiem (seksuālu izmantošanu, piespiedu darbu vai pakalpojumu sniegšanu, orgānu izņemšanu).

■ Šīs Konvencijas nozīmīgākā pievienotā vērtība ir koncentrēšanās uz cilvēktiesībām un cietušo aizsardzību. Konvencijā cilvēku tirdzniecība ir definēta kā cilvēktiesību pārkāpums un noziedzīgs nodarījums pret cilvēka cieņu un integritāti. Tas nozīmē, ka nacionālās varas iestādes ir atbildīgas par nepieciešamo darbību veikšanu, lai novērstu cilvēku tirdzniecību, aizsargātu tās upurus un efektīvi izmeklētu cilvēku tirdzniecības gadījumus.

■ Cilvēku tirdzniecība ir pasaules mēroga fenomens, kas nepazīst robežas. Tieši tādēļ šī Konvencija attiecas uz valstīm visā pasaulē un ir atvērta parakstīšanai ikvienai no tām.

KAS IR CILVĒKU TIRDZNIECĪBA?

— Šī Konvencija definē cilvēku tirdzniecību kā trīs elementu kombināciju:

- ▶ **ricība:** personu savervēšana, pārvadāšana, nodošana, slēpšana vai saņemšana;
- ▶ noteiktu **līdzekļu** izmantošana: draudu, spēka vai citu piespiešanas veidu izmantošana, nolaupīšana, maldināšana, varas ļaunprātīga izmantošana vai personas neaizsargātības izmantošana, maksājumu vai citāda veida labuma došana vai saņemšana, lai panāktu tās personas, kura kontrolē citu personu, piekrišanu;
- ▶ **ekspluatēšanas nolūkā:** ekspluatēšana obligāti ietver citu personu izmantošanu prostitūcijā vai citus seksuālās izmantošanas veidus, piespiedu darbu vai pakalpojumu sniegšanu, verdzību vai darbības, kas līdzinās verdzībai, kalpību vai orgānu izņemšanu.

KĀDA IR ATŠKIRĪBA STARP CILVĒKU TIRDZNIECĪBU UN CILVĒKU KONTRABANDU?

— Lai gan cilvēku kontrabanda ir nelikumīga robežas šķērsošana, lai tiešā vai netiešā veidā iegūtu finansiālu vai kādu citu materiālu labumu, cilvēku tirdzniecības mērķis ir šo cilvēku izmantošana. Turklāt cilvēku tirdzniecība ne vienmēr ir saistīta ar robežas šķērsošanu, tā var notikt arī valsts iekšienē.

KAS IR CILVĒKU TIRDZNICĪBAS UPURIS?

Ikviens var kļūt par cilvēku tirdzniecības upuri - sievietes, vīrieši un bērni, jebkura vecuma un sociālā statusa cilvēki. Cilvēki, kuri kļuvuši par cilvēku tirdzniecības upuriem, ir spiesti, piemēram, sniegt seksuāla rakstura pakalpojumus, strādāt par nelielu samaksu vai vispār bez tās, vai piedzīvot orgānu izņemšanu. Eksploatēšanu nereti pavada fiziska un emocionāla vardarbība, kā arī draudi upurim un tā radniekiem.

Saskaņā ar šo Konvenciju cilvēku tirdzniecības upuris ir persona, kura tikusi pārvadāta, savervēta, nodota, slēpta vai saņemta valsts iekšienē vai pāri robežām, pret kuru lietoti draudi, spēks, krāpšana, piespiešana vai citi nelegāli līdzekļi, eksploatēšanas nolūkā.

Bērns ir uzskatāms par cilvēku tirdzniecības upuri neatkarīgi no tā, vai tikuši izmantoti kādi **līdzekļi**, lai viņu savervētu, pārvadātu, **nodotu**, slēptu vai saņemtu eksploatēšanas nolūkā.

Personas “piekrišana” eksploatēšanai netiek ņemta vērā, ja tikuši izmantoti kādi no **līdzekļiem** (piespiešana, krāpšana, personas neaizsargātības izmantošana, utt.). Turklāt persona ir uzskatāma par upuri pat gadījumos, ja eksploatēšana vēl nav notikusi, kad persona tikusi pakļauta kādai no **ricības** formām, izmantojot kādu no **līdzekļiem**.

KĀDAS IR UPURU TIESĪBAS ŠĪS KONVENCIJAS IETVAROS?

Identifikācija

— Cilvēku tirdzniecības upurus ir nepieciešams formāli identificēt kā tādus, lai novērstu to, ka viņus varētu uzskatīt par neregulāriem imigrantiem vai noziedzniekiem. Identifikāciju veic speciāli apmācīti profesionāļi (policijas ierēdņi, sociālie darbinieki, darba inspektori, ārsti, atbalsta nodrošinātāji, utt.), kuri ievēro apstiprināto kārtību un identifikācijas kritērijus.

Atkopšanās un nogaidīšanas periods

— Pat pirms upuri tiek oficiāli identificēti kā upuri viņiem ir tiesības uz vismaz 30 dienu ilgu periodu, lai atkoptos, izvairītos no cilvēku tirgotāju ietekmes un pieņemtu lēmumu par sadarbošanos ar varas iestādēm cilvēku tirdzniecības nozieguma izmeklēšanā. Šajā periodā upuri nevar izraidīt no valsts. Upuriem ir tiesības saņemt palīdzību pat gadījumos, ja viņu uzturēšanās ir nelegāla.

Palīdzība

— Neatkarīgi no tā, vai upuris ir gatavs sadarboties ar kriminālizmeklēšanu vai kļūt par liecinieku, upurim ir tiesības uz:

- ▶ atbilstošu un drošu patvērumu;
- ▶ psiholoģisko palīdzību;
- ▶ materiālo palīdzību;
- ▶ pieeju neatliekamajai medicīniskajai ārstēšanai;
- ▶ tulkotājus un izskaidrošanas pakalpojumus;
- ▶ padomu sniegšanu un informāciju;
- ▶ palīdzību kriminālprocesa laikā;
- ▶ piekļuvi darba tirgum, arodapmācībai un izglītībai, ja viņiem ir tiesības likumīgi uzturēties šajā valstī.

Juridiskā palīdzība

■ Cilvēku tirdzniecības upuriem ir tiesības uz informāciju, kas attiecas uz viņu tiesībām un ar tām saistītajām procedūrām, tādā valodā, ko viņi saprot. Tāpat viņiem ir tiesības uz juridisko atbalstu un noteiktos apstākļos uz bezmaksas juridisko palīdzību.

Uzturēšanās atļauja

■ Upuriem var izsniegt atjaunojamu uzturēšanās atļauju, ja tas nepieciešams viņu personīgā stāvokļa dēļ vai viņiem nepieciešams palikt valstī, lai sadarbotos ar kompetentajām iestādēm cilvēku tirdzniecības nozieguma izmeklēšanā. Uzturēšanās atļaujas piešķiršana neierobežo personas tiesības lūgt patvērumu.

Privātās dzīves un identitātes aizsardzība

■ Upura personisko informāciju nevar atklāt publiski un to var uzglabāt tikai konkrētos likumā noteiktos nolūkos. To nevar izmantot nekādā veidā, kas pieļautu upura identificēšanu.

Aizsardzība izmeklēšanas un tiesas procesa laikā

■ Upuriem un viņu ģimenes locekļiem, ja tas būs nepieciešams, tiks nodrošināti aizsardzības pasākumi no iespējamās cilvēku tirdzniecībā vainojamo noziedznieku atriebības vai iebiedēšanas. Tie var ietvert fizisko aizsardzību, pārvietošanu, personas apliecinošo dokumentu nomaiņu un palīdzību darba iegūšanā.

Kompensācija

■ Cilvēku tirdzniecības upuriem ir tiesības uz finansiālu kompensāciju par viņiem nodarīto kaitējumu, atrodoties likumpārkāpēju varā. Šo kompensāciju var piešķirt tiesa, pēc likumpārkāpēju mantas konfiskācijas, vai arī valsts, kurā ekspluatēšana tika veikta.

Repatriācija un atgriešanās

■ Upura nosūtīšanai atpakaļ uz savu valsti jānotiek, pienācīgi rūpējoties par šīs personas tiesībām, drošību un cieņu, ņemot vērā jebkādas juridiskās procedūras, kas ir saistītas ar faktu, ka persona ir upuris. Pēc atgriešanās upuriem jānodrošina palīdzība, lai viņi varētu reintegrēties, tostarp izglītības sistēmā un darba tirgū.

KĀDAS IR BĒRNU, KURI KĻUVUŠI PAR CILVĒKU TIRDZNICĪBAS UPURIEM, ĪPAŠĀS TIESĪBAS?

— Papildus iepriekš minētajām tiesībām, kas attiecas uz visiem cilvēku tirdzniecības upuriem, bērniem ir iespēja izmantot šādas īpašās tiesības:

- ▶ bez uzraudzības esošiem bērniem tiek nodrošināts likumīgais aizbildnis, kurš pārstāv šo bērnu un rīkojas tā vislabākajās interesēs;
- ▶ tiek veikti nepieciešami pasākumi, lai noteiktu bērna identitāti un nacionalitāti, un, ja tas ir bērna labākajās interesēs, atrastu viņa vai viņas ģimeni;
- ▶ ja upura vecums ir neskaidrs un ir iemesls uzskatīt, ka upurim vēl nav 18 gadu, viņu uzskata par bērnu un viņam /viņai nodrošina īpašus aizsardzības pasākumus, līdz tiek pārbaudīts vecums;
- ▶ bērniem ir tiesības uz izglītību un tādu palīdzību, kas atbilst viņu vajadzībām;
- ▶ pirms repatriācijas, kas tiek īstenota tikai tad, ja tā atbilst bērna labākajām interesēm, tiek veikta riska un drošības novērtēšana;
- ▶ bērniem tiek nodrošināti īpaši aizsardzības pasākumi izmeklēšanas un tiesas procesa gaitā.

KONVENCIJAS ĪSTENOŠANAS UZRAUDZĪBA

— Visas valstis, kuras ir parakstījušas šo Eiropas Padomes Konvenciju, regulāri uzrauga Ekspertu darbības grupa pret cilvēku tirdzniecību - GRETA. GRETA's uzdevums ir nodrošināt Konvencijas normu efektīvu īstenošanu un upuru tiesību ievērošanu.

— GRETA analizē situāciju katrā valstī atsevišķi, kā arī izstrādā ziņojumu, kurā identificē gan pozitīvo pieredzi, gan trūkumus, kā arī sniedz ieteikumus, kā uzlabot Konvencijas īstenošanu konkrētajā valstī. Ziņojumi un ieteikumi tiek publicēti un publicēti Eiropas Padomes Cilvēku tirdzniecības novēršanas mājaslapā.

Saziņai un turpmākai informācijai:

Eiropas Padomes Konvencijas par cīņu pret cilvēku
tirdzniecību Sekretariāts (GRETA un Pušu Komiteja)

Eiropas Padome / Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

Francija / France

e-pasts / email: Trafficking@coe.int

www.coe.int/trafficking